

Informacja z konferencji „Czas na przedsiębiorczość społeczną” Gdańsk 16 listopada 2011 r.

Konferencja „Czas na przedsiębiorczość społeczną” odbyła się w Gdańsku w dniu 16 listopada 2011 roku. Wzięło w niej udział ok. 130 osób; przedstawiciele władz samorządowych, instytucji publicznych rządowych i samorządowych, organizacji społecznych, spółdzielni socjalnych. Współorganizatorem konferencji był Marszałek Województwa Pomorskiego, partnerem Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspierania Organizacji Pozarządowych, partnerami medialnymi: TVP Gdańsk, Dziennik Bałtycki, Stowarzyszenie Integracja i radio Plus.

Program Konferencji obejmował wystąpienia plenarne i dwie dyskusje panelowe.

Uczestnicy konferencji poszukiwali odpowiedzi między innymi na pytania:

Jakie rozwiązania legislacyjne, organizacyjne, instytucjonalne są potrzebne dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej?

Czy projekt ustawy o przedsiębiorczości społecznej w proponowanym kształcie będzie sprzyjał rozwojowi ekonomii społecznej?

Dlaczego klauzula społeczna jest rzadko stosowana? Jakie są tego przyczyny?

W jaki sposób przedsiębiorczość społeczna wpływa na rozwój rynku usług społecznie użytecznych? W jakich obszarach usług szczególnie wskazany jest rozwój przedsiębiorczości społecznej? Czy przedsiębiorczość społeczna sprzyja zatrudnieniu osób mających małe szanse na zatrudnienie na otwartym rynku pracy?

Wystąpienia wprowadzające przedstawili:

prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich,
Wiesław Byczkowski, Wicemarszałek Województwa Pomorskiego,
Prof. Jerzy Hausner

W dyskusjach panelowych wzięli udział:

Prof. Jerzy Hausner,

Małgorzata Saracyn i Marta Żołędowska – Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,

Dr Witold Toczyski – Uniwersytet Gdański

Michał Guć – Wiceprezydent Gdyni,

Piotr Frączak – Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych ,

Jakub Wygnański - Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia ,

Rafał Barański – zastępca dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie,

Jerzy Boczoń i Piotr Wołkowiński – Z Fundacji Regionalne Centrum Informacji i Wspierania Organizacji Pozarządowych w Gdańsku.

Konferencje prowadził dyrektor Krzysztof Szerkus , Pełnomocnik Terenowy Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku

Wystąpienia wprowadzające

prof. Irena Lipowicz – Rzecznik Praw Obywatelskich

W swoim wystąpieniu prof. Irena Lipowicz podkreśliła, że przedsiębiorczość społeczna, jest szansą dla osób nieaktywnych na rynku pracy, osób z niepełnosprawnością i wykluczonych. Wprowadza innowacyjne podejście do przedsiębiorczości. Daje szansę na poprawienie, jakości życia człowieka, przywraca godność człowieka, wyprowadza z osamotnienia.

Rozwój przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstw społecznych na większe szanse, kiedy udział w ich tworzeniu mają różne sektory: prywatny, publiczny i społeczny. Funkcjonowaniu przedsiębiorstwa społecznych przyświeca idea zrównoważonego rozwoju i zrównoważonej konsumpcji. Najpierw należy zaspokoić podstawowe potrzeby ludzi – a potem bardziej „luksusowe”. Kosztowne, prestiżowe inwestycje wymagają najpierw uregulowania sytuacji osób najbiedszych.

Ekonomia społeczna – nowe podejście do polityki społecznej, człowiek, obywatel jest tu partnerem a nie przedmiotem lub nawet podmiotem „administracyjnym”.

Prof. Irena Lipowicz zwróciła też uwagę na niebezpieczeństwa – środki na pobudzenie ekonomii społecznej będą zapewne w przyszłości mniejsze. Podkreśliła, że województwo pomorskie może być przykładem, że brak środków nie jest przeszkodą, a wręcz może spowodować potaniecie świadczonych usług. Partnerstwo samorządu z podmiotami przedsiębiorstw społecznych jest najlepszym obecnie rozwiązaniem dla samorządu i środowiska lokalnego: umożliwi przywrócenie osób wykluczonych i mało aktywnych na rynek pracy, pozwala ograniczyć liczbę osób korzystających z bezpośredniego wsparcia pomocy społecznej. Jest, więc dobrym rozwiązaniem na kryzys przynosząc również korzyści społeczne.

Wicemarszałek Wiesław Byczkowski w wystąpieniu powiedział, że:

Ekonomia społeczna jest ideą, która budzi bardzo różne oczekiwania, ale jest również szansą na rozwój gospodarczy, współczesna moda, formuła określająca model państwa dobrobytu, jest wyzwaniem dla obywateli do wzięcia spraw w swoje ręce, do podjęcia wysiłku do wprowadzania zmian, aby podnieść, jakości i standard życia. Samorząd pomorski podjął się zadania tworzenia warunków dla rozwoju ekonomii społecznej, widząc szansę dla poprawy, jakości życia obywateli i tworzenie nowych miejsc pracy.

Osoby podejmujące działania w spółdzielniach socjalnych są pełnoprawnymi obywatelami, przestają być klientami ośrodków pomocy społecznej, działając aktywnie bardziej angażują się w sprawy wspólnoty (gminy). Przedsiębiorstwa społeczne prowadzą działalność niszową, którą nie są zainteresowane firmy komercyjne.

Działalność gospodarcza o charakterze obywatelskim, nie jest nastawiona na zysk, ale musi być rentowna, samowystarczalna i realizować zadania społecznie użytecznych.

Wiesław Byczkowski zarysował „minimum programowe” ekonomii społecznej”:

1. Z perspektywy rynku pracy jest to :

- tworzenie nowych miejsc pracy dla osób trudno zatrudnianych, mających minimalne szanse na zatrudnienie na otwartym rynku pracy;
  - poprzez usługi szkoleniowe, doradztwo transfer zatrudnionych na otwarty rynek pracy.
2. Z perspektywy polityki społecznej:
- dostarczanie usług społecznych tam gdzie wartością jest kontakt z drugim człowiekiem, odpowiedź na jego specyficzne potrzeby, prowadzenie działalności usługowej gdzie zysk nie może być głównym wyznacznikiem sukcesu.
3. Z punktu widzenia rozwoju społecznego :
- pomnażanie kapitału społecznego,
  - budowa kapitału zaufania w społecznościach lokalnych, między partnerami zaangażowanymi w ekonomie społeczną.
4. Z perspektywy zmiany społecznej:
- tworzenia alternatywnego modelu prowadzenia działalności gospodarczej .

Prof. Jerzy Hausner

Trójwymiarowa wizja społeczeństwa – obejmuje domeny: publiczną, prywatną i społeczną.

W każdej z tych domen potrzebny jest wymiar gospodarczy. A więc musi istnieć gospodarka publiczna, prywatna, ale też gospodarka społeczna.

Źródła obecnego kryzysu należy szukać w niewspółmiernym wzroście wartości aktywów finansowych wobec wartości wytwarzanych dóbr i usług. Jednocześnie pieniądź stał się dobrem prywatnym niekontrolowanym przez sferę publiczną. Proces ten musi być powstrzymany.

Możliwe są następujące rozwiązania:

1. Obniżenie wartości aktywów finansowych (np. poprzez restrukturyzację, czyli częściowe umorzenie długu państw).
2. Podniesienie wartości dóbr i usług przez wyższą inflację.
3. Podniesienie wartości wytwarzanych dóbr i usług poprzez efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów.
4. Poszerzenie sfery wytwórczej przez uruchomienie znaczącej części zasobów ludzkich, intelektualnych, które obecnie nie są dostępne lub wykorzystywane, w tym gospodarkę społeczną.

Poszerzenie sfery wytwórczej jest najlepszym sposobem wyjścia z kryzysu. Wymaga to jednak dostrzeżenia faktu, że gospodarstwa domowe sprowadzane obecnie do pozycji wyłącznie popytowej mogą być również wytwórcami usług.

Gospodarka społeczna jest niezbędnym, komplementarnym segmentem współczesnej nowoczesnej gospodarki; warunkiem zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego.

Wyzwaniem staje się odpowiedź na pytania: jak wykorzystywać nieaktywne obecnie zasoby ludzkie, intelektualne? Jak uruchomić koło rozwoju ekonomii społecznej?

- Gospodarka społeczna nie może być indukowana odgórnie. Istotą rozwoju gospodarki społecznej jest rozwój oddolny, sprzężony z warunkami lokalnymi.
- Zadaniem ekonomii społecznej jest tworzenie alternatywnych miejsc pracy w perspektywie ograniczenia środków w budżetach lokalnych i regionalnych.
- Rolą samorządu terytorialnego staje się tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju ekonomii społecznej w partnerstwie ze środowiskiem lokalnym.
- Konieczne jest tworzenie szeroko rozumianego partnerstwa obywatelskiego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.
- Gospodarka społeczna wymaga kultury zaufania, wzajemności, współpracy, subsydiarności.
- Dla rozwoju gospodarki społecznej należy stworzyć środowisko, instytucje wsparcia inne niż dla gospodarki prywatnej. Oznacza to, między innymi:
  - system wskaźników,
  - informacji statystycznej,
  - instytucje wsparcia finansowego (np. fundusze poręczeniowe, pożyczkowe)

Nowoczesne społeczeństwa wymagają innego podejścia do świadczenia usług społecznych (publicznych). Potrzebne jest:

- kompleksowe i złożone dostarczanie dóbr dla społeczeństwa (oferta publiczna, prywatna i społeczna);
- poszukiwanie nowych metod dostarczania usług we wszystkich zakresach - również usług społecznie użytecznych;
- rozwój innowacji społecznych - ekonomia społeczna może pełnić rolę inkubatora społecznych innowacji, pozwalać na testowanie nowych rozwiązań w lokalnej skali;
- rozwiązanie alternatywne dla prywatyzacji (również dla prywatyzacji usług na poziomie regionalnym i lokalnym) – ekonomia społeczna może być taką alternatywą;
- budowa innego systemu finansowania przedsiębiorstw ekonomii społecznej. Barię rozwoju ekonomii społecznej jest jej finansowanie w ramach istniejącego systemu bankowego. Poleganie wyłącznie na środkach europejskich jest elementem hamującym rozwój ekonomii społecznej.

Ekonomia Społeczna powinna wpisywać się w Model Rozwoju Społecznego Polski.

PANEL PIERWSZY: aspekty prawne przedsiębiorczości społecznej

Moderator: prof. Irena Lipowicz

Paneliści: Jerzy Boczoń, Piotr Frączak, prof. Jerzy Hausner, Małgorzata Saracyn, Marta

Żołędowska,

Małgorzata Saracyn

Poinformowała, że ekonomia społeczna znalazła miejsce w strategiach centralnych i regionalnych, że powstaje strategia długofalowa rozwoju ekonomii społecznej, przygotowany jest pilotaż wprowadzenia mikropożyczek i funduszy gwarancyjnych dla przedsiębiorstw ekonomii społecznej, – jako instrumentów wsparcia dla ekonomii społecznej. Mówiła o pracach nad Krajowym Centrum Ekonomii Społecznej oraz przeprowadzonym monitoringiem spółdzielni socjalnych.

Ministerstwo przygotowuje podręcznik edukacyjny dla podmiotów podejmujących działalność w ramach ekonomii społecznej.

MPiPS uważa, że dla rozwoju ekonomii społecznej bardzo istotna jest edukacja. Konieczna jest praca nad miernikami, np.: jak zdefiniować taki parametr jak społeczna wartość dodana. Jak określić, jakie konkretne korzyści przynosi zatrudnianie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.

Marta Żołędowska

Mówiła o roli rządu w procesie prawodawstwa, nurcie spółdzielczym i jedynej obecnie formie prawnej, czyli spółdzielniach socjalnych. Prace nad projektem ustawy o przedsiębiorstwie społecznym będą kontynuowane poprzez konsultacje założeń projektu, a następnie prace nad projektem ustawy. Będzie, więc okazja do dyskusji i zgłaszania uwag. Jej zdaniem ustawa nie została przeregulowana.

Wskazała na potrzebę budowania systemu akredytacji dla instytucji wsparcia ekonomii społecznych. Takie prace toczą się obecnie w ramach projektu realizowanego ze środków EFS. Stwierdziła, że ekonomia społeczna to sektor drugi i pół, pomiędzy sektorem przedsiębiorstw i działalności non profit oraz podkreśliła jak ważne jest funkcjonowanie ekonomii społecznej w partnerstwie publiczno- prywatno - społecznym.

Jerzy Boczoń

Traktowanie ekonomii społecznej, jako „koszt” przez samorządy jest błędem, należy zmienić świadomość, ekonomia społeczna jest wręcz formą rozwoju. Zdaniem Jerzego Boczoncia błędem jest również sprowadzenie ekonomii społecznej do spółdzielni socjalnych. Postulował o spojrzenie na działalność obywatelską przez wymiar ekonomiczny oraz o uproszczenie języka aktu prawnego tak, aby był zrozumiały nie tylko dla prawników.

Regulacje prawne powinny iść w kierunku otwierania a nie zawężania kręgu podmiotów tworzących przedsiębiorstw a społeczne, (aby nie wprowadzić uprzywilejowania jednych a dyskryminacji osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Instrumentarium wsparcia ekonomii społecznej musi być odmienne od wsparcia działalności powszechnej działalności gospodarczej.

Jego wątpliwość wzbudza projekt powołania Krajowego Centrum Wsparcia ekonomii społecznej? Na ile będzie to centrum działalności obywatelskiej a na ile rządowej, nie jest jeszcze rozstrzygnięte, jaki model będzie przyjęty?

Piotr Frączak

Wartości realizowane przez ekonomię społeczną to:

- Sprawiedliwość
- Wolność (swoboda wyboru formy działalności)
- Solidarność
- Innowacyjność
- Oddolność
- Spontaniczność (nieprzeregulowana odgórnie)

Ekonomia społeczna powinna opierać się na: oddolności, sprawiedliwości, wolności nie można przeregulować możliwości działania w ramach przedsiębiorczości społecznej. Nowa ustawa pomija całkowicie pojęcie ekonomii społecznej obecnie funkcjonujących spółdzielni socjalnych. W projektowanej ustawie – nie ma systemu dot.: osób niepełnosprawnych, sektora kultury. Stwierdził, że ustawa o przedsiębiorczości społecznej powinna być komplementarna w stosunku do dotychczasowych rozwiązań. Ustawa i strategie są konieczne, powinny określać ramy przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstw społecznych, ale nie powinny narzucać krępujących przedsiębiorczość rozwiązań.

Zapisy obecnego kształtu projektu ustawy o przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstwach społecznych budzą kontrowersje. Niewprowadzone zostały poprawki zaproponowane w ramach konsultacji społecznych. Będzie jeszcze możliwość wnoszenia poprawek tak, aby nie nakładać na spółdzielnie socjalne jeszcze większych obostrzeń niż są obecnie. Sporne są kwestia samorządu przedsiębiorstw, nadzoru nad przedsiębiorstwami.

W dyskusji i zwrócono między innymi uwagę na niską wiedzę społeczeństwa na temat ekonomii społecznej. Postulowano podjęcie kampanii informacyjnej na rzecz ekonomii społecznej oraz wystąpienie do sejmowej i senackiej komisji polityki społecznej i rodziny - w sprawie projektów zmian prawa, w tym projektu ustawy o przedsiębiorczości społecznej oraz promocji ekonomii społecznej.

Zgłoszono pytania dotyczące:

-szans wspierania ekonomii społecznej przez banki,

-planów MPiPS w zakresie szkoleń dla podmiotów ekonomii społecznej, możliwości uzyskania mikropożyczki na prowadzenie działalności,

-sensu uchwalania ustawy o przedsiębiorstwach społecznych, jeśli nie znajda się w niej ulgi podatkowe dla tychże,

-szans na budowę instytucji wsparcia finansowego dla ekonomii społecznej.

Prof. Irena Lipowicz, - zapowiedziała możliwość wystąpienia do prezesa telewizji publicznej i publicznego radia w sprawach prowadzenia kampanii społecznych i informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej.

Kuba Wygnański - poinformował, że program pozyteczni.pl, kampanie społeczne i kampanie 1 % będą realizowane przez publiczne radio i telewizję.

Marta Saracyn poinformowała uczestników konferencji, że mikoropozyczki obsługiwane będą przez Bank Gospodarstwa Krajowego, punkty obsługi klienta będą w pięciu makroregionach, jeszcze nie zdecydowano, jakie województwa będą stanowiły poszczególne makroregiony.

Prof. Jerzy Hausner:

Stwierdził, że nie wykorzystujemy rezerwy konstytucyjnej w kwestii rozwoju gospodarki społecznej czy subsydiarności. Proponuje szersze wykorzystywanie tej rezerwy.

Proponuje też podjęcie walki o znaczenie, sens przedsiębiorczości społecznej. Przedstawił Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, jako przykład wejścia podmiotu ekonomii społecznej do usług ubezpieczeniowych. Wskazał też na inne obszary, w których ekonomia społeczna powinna się rozwijać: nie tylko usługi opiekuńcze, ale również kultura, prowadzenie działalności rekreacyjno-sportowej.

Ustawa o przedsiębiorczości społecznej jest potrzebna, potrzebna jest również nowelizacja ustaw o spółdzielniach socjalnych, o spółdzielczości i innych. Ekonomia społeczna to segment gospodarki rynkowej. O ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej trzeba mówić w kontekście rozwoju lokalnego, który można budować w oparciu o lokalne partnerstwa.

Panel II: Aspekty społeczne przedsiębiorczości społecznej.

Moderatorka: Barbara Imiołczyk

Paneliści: Rafał Barański, Michał Guć, dr.Witold Toczyski, Piotr Wołkowiński, Jakub Wygnański

Barbara Imiołczyk zaproponowała kontynuację wątków podjętych w pierwszym panelu. Poprosiła panelistów o podzielenie się swoimi doświadczeniami i odpowiedź na pytania: Jakie instrumenty i jakie działania są potrzebne do uruchomienia koła zamachowego rozwoju ekonomii społecznej? Istotą rozwoju przedsiębiorczości społecznej jest partnerstwo; jak je budować? Jaka jest rola poszczególnych partnerów (w tym samorządów, ngo, uczelni) w powstawaniu i funkcjonowaniu podmiotów ekonomii społecznej?

Jakie praktyczne rekomendacje wynikają z doświadczeń panelistów?

Michał Guć

Czy ekonomia społeczna ma sens i czy może wyprodukować towary lub usługi pożyteczne dla lokalnej społeczności? Z perspektywy Gdyni, mogę odpowiedzieć, że twierdząca odpowiedź na to pytanie jest oczywista. Podmioty ekonomii społecznej, choć jest ich cały czas za mało, ale bardzo dobrze współpracują z Urzędem Miasta i Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Gdyński samorząd zaczyna korzystać z klauzul społecznych przy kontraktowaniu zadań publicznych. Dzięki temu każda, tak wydana złotówka pracuje dwukrotnie - raz opłacając realizację usługi, powtórnie zapewniając miejsca pracy osobom wykluczonym. Wartością dodaną, takiego działania jest wzmacnianie spółdzielni socjalnych, które są cennymi partnerami w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

Dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej konieczne jest wyznawanie wspólnych wartości. Władze lokalne powinny traktować podmioty ekonomii społecznej jako partnerów. Tylko w oparciu o lokalne partnerstwa możemy osiągnąć sukces w rozwijaniu ekonomii społecznej w Polsce. W Gdyni opracowaliśmy model inkubowania podmiotów ekonomii społecznej. Zakłada on wsparcie dla takich inicjatyw już w momencie powstawania podmiotu. Obok wsparcia doradczego i finansowego szukamy wspólnie z inicjatorami zadań publicznych, które mogłyby być w początkowym okresie działania zlecone nowopowstałej spółdzielni. Nawet jednak, gdy podmiot ekonomii społecznej osiągnie sukces na otwartym rynku – zadaniem samorządu jest towarzyszenie mu, doradztwo i wsparcie, zapewniające trwałość przedsięwzięcia.

Rafał Barański:

Obecnie funkcjonujący system wsparcia przedsiębiorczości społecznej skupia się inicjowaniu powstawania nowych podmiotów, głównie działających w formule spółdzielni socjalnych. Tymczasem podmioty te potrzebują wsparcia także na kolejnym etapie czyli wtedy gdy wchodzi na konkurencyjny rynek i zaczynają na nim funkcjonować. Stosowany przez ROPS w Krakowie model wsparcia koncentruje się nie tylko na animowaniu nowych firm społecznych i ich dotowaniu ale także na świadczeniu im usług prawnych, księgowych i marketingowych oraz na udzielaniu zleceń z wykorzystaniem mechanizmu klauzul społecznych zdefiniowanych w prawie zamówień publicznych. Jednocześnie zachęcamy innych partnerów publicznych do korzystania z klauzul organizując szkolenia dla kadry ośrodków pomocy społecznej czy urzędów pracy. Ważnym elementem wsparcia, który wymaga dalszego rozwijania jest instrument finansowania zwrotnego, które powinny ułatwiać firmom społecznym dostęp do kapitału. W Małopolsce takim instrumentem wsparcia ekonomii społecznej jest Fundusz pożyczkowo - poręczeniowy utworzony z inicjatywy profesora Jerzego Hausnera. Z jego oferty korzystają m.in. te spółdzielnie socjalne, które dotowane są ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego przez ROPS w Krakowie, który jako pierwszy i na ten moment jedyny ROPS w kraju realizuje program dotacyjny z myślą o firmach społecznych. Dotychczasowe doświadczenia projektu są obiecujące, w skali całego mijającego roku z dotacji skorzysta łącznie prawie 80 osób dzięki czemu na mapie Małopolski pojawi się kilkanaście nowych przedsiębiorstw społecznych.

Dr hab. Witold Toczyski:

Środowisko naukowe – Uniwersytet Gdański jest zdania, że martwym podmiotem ekonomii społecznej są spółdzielnie mieszkaniowe. Zdaniem naukowców wspieranie ekonomii społecznej przez samorząd terytorialny jest warunkiem koniecznym i niezbędnym. Zdaniem dr Witolda Toczyskiego konieczne jest uświadamianie władz lokalnych odpowiedzialnych za realizację zadań własnych gminy, że wpisywanie w przetargi publiczne klauzuli społecznej będzie kluczem do rozwoju przedsiębiorczości społecznej i do rozwoju społecznego gminy.

Piotr Wołkowiński:

Opisał prace nad Gdańskim modelem ekonomii społecznej, jako dobry przykład budowy partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej w regionie. Prace prowadzone były przez przedstawicieli urzędu miasta i ekspertów z trzeciego sektora. Główny wniosek z prac nad modelem – potrzeba zaufania pomiędzy partnerami realizującymi wspólne zadania. W trakcie prac buduje się to wzajemne zaufanie. Zdaniem Piotra Wołkowińskiego dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej potrzebni są ludzie, dla których nie jest obojętny drugi człowiek o słabszej pozycji ekonomiczno społecznej, czyli wyznawanie wspólnych wartości.

Jakub Wygnański

Od czerwca 2008 roku kiedy to odbyła się wielka gdańska konferencja ekonomii społecznej *Ekonomia Solidarności*, z wiązaliśmy duże nadzieje niewiele się zmieniło. Wiele mówimy o ekonomii społecznej, ale w rzeczywistości niewiele się zmienia. Mamy wrażenie dryfu.

Być może jedną w głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest występujący w Polsce deficyt kompetencji zarządzania zmianą; chcemy zmian a nie potrafimy ich przeprowadzić. Tymczasem wdrażanie zmian wymaga szczególnych umiejętności.

Podkreślił znaczenie wartości takich jak solidarność, inkluzyjność, suwerenność, niezależność osób, godność, wzajemność, odpowiedzialność za podejmowane działania, które są niezbędne w rozwoju społecznym, w tym w rozwoju ekonomii społecznej.

Aby możliwy był rozwój społeczny konieczna jest nie tylko strona prywatna i publiczna, ale również trzecia strona, czyli ekonomia społeczna, dzięki której można realizować wszystkie usługi społecznie użyteczne.

W dyskusji :

Zaprezentowano dobre przykłady przedsiębiorczości społecznej (Fundacja 50+, Fundacja Życie godnie)

Zwrócono uwagę na fakt, że niestosowanie klauzul społecznych wynika z jednej strony ze znikomej wiedzy samorządów o możliwości ich stosowania, z drugiej o bardzo małej liczbie podmiotów ekonomii społecznej, które mogą z tych klauzul korzystać. Czasem same podmioty ekonomii społecznej wolą startować w otwartym konkursie niż korzystać z zamówienia publicznego z klauzulą społeczną.

Spółdzielnie socjalne powinny być przy zakładaniu profilowane pod potrzeby zadań jednostek samorządu terytorialnego.

Przedstawiciele organizacji społecznych wyrażali pogląd, że współpraca samorządu lokalnego z podmiotami społecznymi jest bardzo mała; mała jest również znajomość zagadnienia ze strony samorządów.

Prof. Irena Lipowicz

Zaproponowała zgromadzonym rozważenie powołania koalicji na rzecz ekonomii społecznej we współpracy z miastami: Gdańskiem, Gdynią, Krakowem. Zaproponowała objęcie patronatem takiej inicjatywy.

Zasugerowała wystąpienie do Najwyższej Izby Kontroli, która posiada instrumenty do dokonania oceny o skali aktywności przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Zapytała czy samorząd, który robi piękne inwestycje, ale nie zajmuje się przedsiębiorczością społeczną realizuje wspólnotę wartości? Czy taki samorząd realizuje swoje konstytucyjne zadania?

Wnioski z konferencji:

1. Ekonomia społeczna powinna wpisywać się w model rozwoju społecznego Polski. Taki model nie jest obecnie sformułowany. Jego określenie staje się pilnym wyzwaniem rozwojowym.
2. Dla rozwoju ekonomii społecznej kluczowe jest:
  - wyznawanie i promowanie wspólnych wartości, wolności, solidarności, oddolności, sprawiedliwości,
  - budowa kultury współzależności, współpracy, subsydiarności,
  - zmiana języka, którym mówimy o ekonomii społecznej, z języka stygmatyzującego do języka pokazującego pozytyw i szanse oraz szerokie możliwości ekonomii społecznej: potrzebne jest upowszechnianie istoty ekonomii społecznej. Stałe poszerzanie pola ekonomii społecznej - polem ekonomii społecznej powinno być poszukiwanie nowych metod dostarczania usług we wszystkich zakresach,
  - tworzenie szeroko rozumianego partnerstwa (publicznego, prywatnego i społecznego). Istotne jest też pole współpracy ze środowiskiem naukowym (np. w zakresie budowy systemu certyfikacji, wskaźników, systemu zbierania informacji),
  - Warto rozważyć powołanie Koalicji na rzecz ekonomii społecznej o ile ma ona szanse dać nowy impuls aktywności samorządów lokalnych na rzecz ekonomii społecznej,
  - Spółdzielniom socjalnym potrzebne jest wsparcie nie tylko na etapie ich powstawania, ale również w trakcie ich funkcjonowania. Dlatego potrzebne jest rozwijanie instrumentów wsparcie ekonomii społecznej, budowanie otoczenia

ekonomii społecznej innego niż otoczenie sektora biznesu prywatnego (budowanie partnerstw publiczno-prywatnych, inkubatorów, instytucji finansowych, funduszy pożyczkowych, gwarancyjnych, poręczeniowych, wsparcia doradczego). Poleganie na środkach europejskich jest elementem hamującym rozwój ekonomii społecznej.

3. Należy szerszej wykorzystywać rezerwę konstytucyjną w kwestii rozwoju gospodarki społecznej i subsydiarności, (Należy szerzej odwoływać się do Konstytucyjnych zapisów o gospodarce społecznej i subsydiarności/pomocniczości.)
4. W warstwie prawnej: ustawa i strategie są konieczne, powinny określać ramy przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstw społecznych, ale ustawa nie powinna regulować tego, co może pozostać poza regulacją. Zarówno założenia jak i projekty ustaw muszą być szeroko, publicznie konsultowane. Jednocześnie potrzebna jest nowelizacja innych ustaw: szczególnie ustawy o spółdzielniach socjalnych i ustawy o spółdzielczości.
5. Potrzebne są kampanie społeczne i informacyjne. Potrzebne jest upowszechnienie wiedzy o możliwości wpisywania w przetargi publiczne klauzuli społecznej. Elementem promocji ekonomii społecznej jest promowanie dobrych praktyk, przykładów stosowanych rozwiązań i osiąganych dzięki nim rezultatów.

Warszawa, 29 listopada 2011 r.